

6D011400 – Тарих мамандығы бойынша философия докторы (PhD) ғылыми дәрежесін алу үшін жазылған Идрисова Гүлжан Бердимбаевнаның «Дәстүрлі қазақ қоғамын модернизациялау тарихы» атты диссертациялық жұмысына ресми рецензенттің жазбаша пікірі

Р/н №	Критерийлер	Критерийлер сәйкестігі	Ресми рецензенттің ұстанымы
	<p>Диссертация тақырыбының (бекіту күніне) ғылымның даму бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкес болуы</p>	<p>1.1 Ғылымның даму бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкестігі:</p>	<p>Диссертация тақырыбы мынадай ғылымның мынадай бағыттарына сай келеді: ҚР 2025 жылға дейінгі «Білімді ұлт» сапалы білім беру» ұлттық жобасында мамандар даярлау және кәсіптік білім беруде педагогикалық құралдар кешенінің көмегімен педагог қызметкерлердің үздіксіз кәсіби дамуын қамтамасыз ету, олардың кәсіби білім беру жүйесінде бәсекеге қабілеттілігін арттыру, әлемдік білім беру бағдарламаларына қатысу үшін олардың кәсіби ұтқырлығын дамыту, курстық оқытуды ұйымдастыру, оқу-әдістемелік әзірлемелер мен құралдарды дайындау бағыттарымен байланысқан. Докторанттың дәстүрлі қазақ қоғамын модернизациялау тарихы туралы зерттеулері докторанттың ұлттық сана қалыптастыру тұжырымдамасымен байланысқан мемлекеттік бағдарламаға сай орындалған. Рухани жаңғыру міндеттерін іске асыру тарихи сана қалыптастыру тұжырымдамасымен байланысқан. Идрисова Гүлжан Бердимбаевнаның</p>

	<p>диссертациялық зерттеуі тарих ғылымын дамытудың басым бағыттарына және білім беру саласындағы мемлекеттік бағдарламаларға сәйкес келеді.</p>	
<p>1) Диссертация мемлекет бюджетінен қаржыландырылатын жобаның немесе нысаналы бағдарламаның аясында орындалған (жобаның немесе бағдарламаның атауы мен нөмірі);</p> <p>2) Диссертация басқа мемлекеттік бағдарлама аясында орындалған (бағдарламаның атауы)</p> <p>3) Диссертация Қазақстан Республикасының Үкіметі жанындағы Жоғары ғылыми-техникалық комиссия бекіткен ғылым дамуының басым бағытына сәйкес (бағытын көрсету)</p>	<p>Диссертациялық жұмыс «Қазақстан Республикасында тарихи сана қалыптастыру тұжырымдамасы», гуманитарлық білім беру тұжырымдамасы, сонымен бірге «Қазақстан Республикасындағы этникалық-мәдени білім беру тұжырымдамаларымен» байланысады.</p>	
<p>2. Ғылымға маңыздылығы</p>	<p>Жұмыс ғылымға елеулі үлесін қосады/қоспайды, ал оның маңыздылығы ашылған/ашылмаған.</p>	<p>Диссертациялық зерттеуде қол жеткен ғылыми-практикалық жетістіктер тарих және педагогика ғылымдарының дамуына елеулі үлес қосады, білім беру жүйесіндегі маңыздылығын нақтылай түскен. Докторанттың қосқан үлесі мыналармен</p>

<p>айкындалады:</p>	<p>Біріншіден, Дәстүрлі қазақ қоғамын модернизациялау тарихының методологиялық мәселелерін жүйелей алған; екіншіден, дәстүрлі қазақ қоғамын модернизациялау тарихын зерттеу тақырыбы ғылымға алғаш рет ұсынылған; үшіншіден, «Дәстүрлі қазақ қоғамын модернизациялау тарихы» білім беру бағдарламаларында қолданудың тиімділігі дәлелденген; төртіншіден, дәстүрлі қазақ қоғамын модернизациялау тарихы «Қазақстан тарихы» пәнінде оқытудың педагогикалық зерттеу нәтижелерінің эксперимент арқылы сыннан өткен; бесіншіден, «Дәстүрлі қазақ қоғамын модернизациялау тарихы» атты пәнінің оқу-әдістемелік кешені жасап, электронды оқулық дайындалған.</p>
<p>3. Өзі жазу принципі</p>	<p>Өзі жазу деңгейі: 1) жоғары; 2) орташа; 3) төмен; 4) өзі жазбаған</p>
<p>4. Ішкі бірлік принципі</p>	<p>4.1 Диссертация өзектілігінің негіздемесі: 1) негізделген;</p>

	<p>2) жартылай негізделген; 3) негізделмеген.</p> <p>4.2 Диссертация мазмұны диссертация тақырыбын айқындайды</p> <p>1) айқындайды; 2) жартылай айқындайды; 3) айқындамайды</p>	<p>модернизация теориясы бойынша қарастыру осы тақырыпты зерттеу мен оқытуды өзектілендіретіндігін орынды негіздеген.</p> <p>Диссертацияның мазмұны тақырыпқа толық сай келеді. Диссертация мазмұны тақырыптан ауытқымаған, тақырыптың идеясы толық ашылған.</p>
	<p>4.3. Мақсаты мен міндеттері диссертация тақырыбына сәйкес келеді:</p> <p>1) сәйкес келеді; 2) жартылай сәйкес келеді; 3) сәйкес келмейді</p>	<p>Зерттеу жұмысының мақсаты мен міндеттері диссертация тақырыбы мен мазмұнына толығымен сәйкес келеді.</p>
	<p>4.4. Диссертацияның барлық бөлімдері мен құрылысы логикалық байланысқан:</p> <p>1) толық байланысқан; 2) жартылай байланысқан; 3) байланыс жоқ</p>	<p>Диссертациялық жұмыстың барлық бөлімдері мен құрылысы бір-бірімен қисынды байланысты, мазмұндық, хронологиялық және қисындық сабақтастығы сақталған.</p>

	<p>4.5 Автор ұсынған жаңа шешімдер (қағидағтар, әдістер) дәлелденіп, бұрыннан белгілі шешімдермен салыстырылып бағаланған:</p> <p>1) сыни талдау бар;</p> <p>2) талдау жартылай жүргізілген;</p> <p>3) талдау өз пікірін емес, басқа авторлардың сілтемелеріне негізделген.</p>	<p>Зерттеу барысында дәстүрлі қазақ қоғамын модернизациялау тұжырымы сыни талданып, осы кезге дейінгі қалыптасқан дәстүрлі көзқарастарға жаңа баға берілген. Дәстүрлі қазақ қоғамының тарихын модернизация теориясымен талдау тәжірибесі алғаш рет қолданылғандықтан мәселеге балама көзқарастар ұсынған.</p>
<p>5. Ғылыми жаңашылдық принципі</p>	<p>5.1 Ғылыми нәтижелер мен қағидағтар жаңа болып табыла ма?</p> <p>1) толығымен жаңа;</p> <p>2) жартылай жаңа (25-75% жаңа болып табылады);</p> <p>3) жаңа емес (25% кем жаңа болып табылады)</p>	<p>Г.Б. Идрисованың диссертациялық жұмысындағы қол жеткізген ғылыми нәтижелері мен қағидағтары толығымен жаңа.</p> <p>Ғылыми нәтижеге жетуде докторант Отандық және шетелдік тарихи құбылыстарға қатысты методологиялық іргелі зерттеулерді саралап, дәстүрлі қазақ қоғамы тарихының әдіснамасын жүйелегендіктен де толығымен жаңа.</p> <p>Дәстүрлі қазақ қоғамын модернизациялау тарихын ғылыми қалпына келтіруде отандық деректерге басымдық бере зерттеуі алғаш рет орындалғандықтан толығымен жаңа деп бағаланады.</p>
	<p>5.2 Диссертацияның қорытындылары жаңа болып табыла ма?</p> <p>1) толығымен жаңа;</p> <p>2) жартылай жаңа (25-75% жаңа</p>	<p>Диссертациялық жұмысы бойынша жасаған қорытындылары ғылыми-теориялық негізде дәлелденген, педагогикалық эксперименттің жүйелі жоспарлануымен толық жаңа болып саналады. Диссертацияның</p>

	<p>болып табылады);</p> <p>3) жаңа емес (25% кем жаңа болып табылады)</p>	<p>корытындылары:</p> <p>Бірінші қорытынды бойынша болашақ тарих пәні мұғалімдерін даярлап, оқытуда ұлттық рух пен тарихи сананы қалыптастыруға дәстүрлі қазақ қоғамының тарихын модернизациялау тұжырымы толығымен жаңа.</p> <p>Екінші қорытынды болашақ тарих пәні мұғалімдерінің кәсіби тұлғасын қалыптастыруға және пәнге деген қызығушылығын арттыратындығы жөніндегі қорытынды жаңа.</p> <p>Докторант ұсынған тарихшы мамандардың тарихи санасын қалыптастыруды жетілдіру, олардың кәсіби біліктілігін арттырудың ғылыми-теориялық негізделуі жаңа және ғылыми негізделген болып табылады. Диссертациялық жұмысты орындау барысында қол жеткен тұжырымдар, дайындалған оқу-әдістемелік кешенді ендіру актісі және тәжірибелік-эксперименттік жұмыс нәтижелерінен және ғылыми жарияланымдарымен негізделген.</p>
<p>6. Негізгі қорытындылардың негізділігі</p>	<p>Барлық қорытындылар ғылыми тұрғыдан қарағанда ауқымды дәлелдемелерде</p> <p>негізделген/негізделмеген (qualitative research және өнертану және гуманитарлық бағыттары бойынша)</p>	<p>Зерттеу жүргізу барысында жасалған тұжырымдар мен қорытындылары толық негізделген.</p> <p>Соған байланысты дәстүрлі қазақ қоғамын модернизациялау тарихын «Қазақстан тарихы», «Этнология», «Қазақстанның қазіргі заманғы тарихы» және т.б. пәндер мазмұнында кеңінен пайдаланып, университет пен колледждердің білім бағдарламаларына дәстүрлі қазақ қоғамын модернизациялау тарихын тандау пәні ретінде</p>

енгізу жайлы қорытындысы қолданбалық мәнге ие болған.

Диссертациялық жұмысы бойынша қорғауға шығарылған бес қағидатты айтуға болады:

- 1) Дәстүрлі қазақ қоғамын модернизациялау тарихы отандық тарихымыздың теориялық-әдіснамалық негіздерін байытатын болады деген қағидаттың қолданылу ауқымы кең, жаңа және жарияланымдарында дәлелденген.
- 2) Дәстүрлі қазақ қоғамын модернизациялау тарихын тарихи таным үдерісіне енгізуге жол ашады деген қағидат жаңа, қолданылу ауқымы кең екендігі жарияланымдарында дәлелденген.
- 3) Дәстүрлі қазақ қоғамын модернизациялау тарихын дереккөз ретінде қолдану жастардың бойында ұлттық тарихи сана және елжандылық рух қалыптастырудың тиімділігін арттырады деген қағидаттың жаңалығы, қолдану ауқымы кең екендігін жарияланымдарында дәлелденген.
- 4) Дәстүрлі қазақ қоғамын модернизациялау тарихы “Қазақстанның қазіргі заман тарихы” пәнінің мазмұнында оқыту болашақ тарих мұғалімінің кәсіби құзыреттілігін қалыптастыруға, шығармашылық және интеллектуалдық дағдыларды жетілдіруіне жағдай жасайды деген қағидат та жаңа, қолдану ауқымы кең екендігі докторанттың жариялынымдарында дәлелденген.

Әр қағидат бойынша келесі сұрақтарға жауап беру қажет:

7.1 Қағидат дәлелденді ме?

- 1) **дәлелденді;**
- 2) шамамен дәлелденді;
- 3) шамамен дәлелденбеді;
- 4) дәлелденбеді

7.2 Тривиалды ма?

- 1) ия;
- 2) **жоқ**

7.3 Жаңа ма?

- 1) **ия;**
- 2) жоқ

7.4 Қолдану деңгейі:

- 1) тар;
- 2) орташа;
- 3) **кең**

7.5 Мақалада дәлелденген бе?

- 1) **ия;**
- 2) жоқ

Қорғауға шығарылған негізгі қағидаттар

7.

<p>8. Дәйектілік принципі мен Дереккөздер ұсынылған ақпараттың дәйектілігі</p>	<p>8.1 Әдістеменің тандауы - негізделген немесе әдіснама нақты жазылған</p> <p>1) ия; 2) жоқ</p> <p>8.2 Диссертация жұмысының нәтижелері компьютерлік технологияларды қолдану арқылы ғылыми зерттеулердің қазіргі заманғы әдістері мен деректерді өңдеу және интерпретациялау әдістемелерін пайдалана отырып алынған:</p> <p>1) ия; 2) жоқ</p>	<p>Докторанттың диссертациялық жұмыстың әдіснамасы мен әдістемелік негіздерін дұрыс таңдаған және тарих, педагогика теориялары мен ғылыми ұстанымдарын басшылыққа алған.</p>
<p>8.3 Теориялық қорытындылар, модельдер, анықталған өзара байланыстар және заңдылықтар эксперименттік зерттеулермен дәлелденген және расталған (педагогикалық ғылымдар бойынша даярлау бағыттары үшін нәтижелер педагогикалық эксперимент негізінде дәлелденеді):</p> <p>1) ия; 2) жоқ</p>	<p>«Дәстүрлі қазақ қоғамын модернизациялау тарихы» тақырыбындағы диссертациясының эксперименттік-тәжірибелік жұмыстарына Қ.А.Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университеті, М.Х.Дулати атындағы Тараз өңірлік университетінде жүргізілген педагогикалық экспериментке жалпы саны 180 студент қатысқан, қол жеткен нәтижелер педагогикалық эксперимент негізінде дәлелденген.</p>	<p>Диссертациялық жұмыстың педагогикалық эксперимент бойынша алған нәтижелерінде ақпараттық технологияның мүмкіндіктерін сәтті қолданған. Сауалнама нәтижелерін компьютерлік өңдеуден өткізген және оны орынды да түсінікті етіп интерпретациялаған.</p>

	<p>8.4 Манызды мәлімдемелер ҚР нормативтік- құқықтық құжаттарына, тарих нақты және сенімді ғылыми және педагогикалық іргелі монографияларға, әдебиеттерге сілтемелермен шетелдік және отандық авторлардың расталған /ішінара расталған / әдебиеттеріне, оқулықтарға, оқу-әдістемелік расталмаған кұралдарға, Білім және Ғылым саласында сапаны камтамасыз ету комитеті ұсынған журналдарда және халықаралық конференциялар жинақтары материалдарының сілтемелерімен расталған.</p> <p>8.5 Пайдаланылған әдебиеттер тізімі әдеби шолуға жеткілікті/жеткіліксіз</p>	<p>Зерттеудің маңыздылығы бар. Атап айтқанда:</p> <p>1) дәстүрлі казак қоғамын модернизациялау тұжырымының әдіснамалық-теориялық маңызы бар.</p> <p>2) дәстүрлі казак қоғамы тарихының педагогикалық әлеуеті туралы тұжырымдарының теориялық-әдістемелік маңызы бар.</p>
<p>9 Практикалық құндылық принципі</p>	<p>9.1 Диссертацияның теориялық маңызы бар:</p> <p>1) ия;</p> <p>2) жок</p>	<p>Зерттеудің теориялық маңыздылығы бар. Атап айтқанда:</p> <p>1) дәстүрлі казак қоғамын модернизациялау тұжырымының әдіснамалық-теориялық маңызы бар.</p> <p>2) дәстүрлі казак қоғамы тарихының педагогикалық әлеуеті туралы тұжырымдарының теориялық-әдістемелік маңызы бар.</p>
	<p>9.2 Диссертацияның практикалық маңызы бар және алынған нәтижелерді практикада қолдану мүмкіндігі жоғары:</p> <p>1) ия;</p> <p>2) жок</p>	<p>Зерттеудің практикалық маңызы бар. Болашақ тарих мұғалімдеріне арнап дәстүрлі казак қоғамының тарихи танымға орнықтыруға мүмкіндік беретін «Дәстүрлі казак қоғамын модернизациялау тарихы» атты таңдау курсының оқытудың әдістемелік жүйесінің практикалық маңызы бар. Диссертацияда қол жеткен нәтижелерді ЖОО-ның оқу үдерсінде қолдануға</p>

			<p>болады.</p>
	<p>9.3 Практикалық ұсыныстар жаңа болып табылады?</p> <p>1) толығымен жаңа;</p> <p>2) жартылай жаңа (25-75% жаңа болып табылады);</p> <p>3) жаңа емес (25% кем жаңа болып табылады)</p>	<p>Тәжірибелік ұсыныстары толығымен жаңа</p> <p>1) Дәстүрлі қазақ қоғамының модернизациялау тарихын «Қазақстан тарихы», «Этнология», «Қазақстанның қазіргі заманғы тарихы» және т.б. пәндер мазмұнында кеңінен пайдалану туралы ұсынысы жаңа;</p> <p>2) оқу орындарының білім беру бағдарламаларында дәстүрлі қазақ қоғамын модернизациялау тарихын енгізу, студенттердің ғылыми-зерттеу жұмыстарында кеңінен пайдалану жайлы ұсынысы жаңа;</p>	
<p>10. Жазу және ресімдеу сапасы</p>	<p>Академиялық жазу сапасы:</p> <p>1) жоғары;</p> <p>2) орташа;</p> <p>3) орташадан төмен;</p> <p>4) төмен.</p>	<p>Академиялық жазу сапасы жоғары</p> <p>Диссертация академиялық жазу ерекшеліктеріне сай дербес аяқталған жұмыс және ғылыми стильді ұстанған, жүйелі құрылымды сақтаған, сілтемелерді қолдана білген.</p> <p>Диссертацияны жазу барысында академиялық жазу ерекшеліктерімен қоса, жауапкершілік ұстанымын басшылыққа алған.</p> <p>Диссертация мазмұнындағы негізгі ұғымдық категориялар жүйесі жеткілікті жазылған.</p>	

